

רשימות

בפרשת השבוע

האזינו

ישנם שני דברים שאדם אומר בלשון מליצית ולא במילים פשוטות, והסיבות לכך שונות זו מזו, אחד זה שירה, בעודו בשמחה גדולה, כיון שאין ביכולתו להגיד ולבטא במילים פשוטות, את אשר מרגישה נפשו הנפעמת, לכן אומרה בלשון מיוחדת יותר, כדי להעצים את אשר מרגיש, וכך היה לדוגמא בשירת הים, שעמדו נפעמים על שפת הים, רצו לומר שירה כדי לבטא את גודל הניסים שראו.

והשני הוא שירה של תוכחה, והם מילים בצורה פיוטית, הכתובות בצורת שירה, והסיבה שהם בלשון פיוטית הוא, שכשאומר תוכחה ומוסר לבני אדם עדיף לא להגיד זאת בצורה ישירה וחזקה מול פניו, אלא אומרים זאת בהבלעה, וכך האדם חושב לעצמו על המילים ששומע, ומתאים את התוכחה ששומע, לעצמו ולמעשיו, וכיון שחושב על הדברים הם נכנסים לליבו, וישפיעו יותר, וכן משמע בתרגום אונקלוס [פרק ל"ב פסוק ב'] יבסם כמטרא אולפני שפירושו יערב כגשם מוסרי, הרי שמדובר כאן על תוכחת מוסר הנאמרת בלשון ובצורה מיוחדת. [וכעין זה מצינו בתחילת דברים ברש"י ד"ה אלה, שמוכיח את בני ישראל ברמז, אלא ששם הוא משום כבודן של ישראל].

פרק ל"ב פסוק א'

תזל כטל אמרתי

רש"י: שהכל שמחים בו, לפי שהמטר יש בו עצבים [טירדה] לבריות, כגון הולכי דרכים, ומי שהיה בורז מלא יין.

אפשר לבאר את דברי רש"י באופן כזה, שהרי ישנם שני הבדלים מהותיים בין טל לגשם, הבדל ראשון הוא שהגשם יורד בחוזק, והטל בצורה רכה, והבדל נוסף הוא בכמות, שלפעמים הגשם יורד הרבה זמן ולכן יורד הרבה מים, מה שאין כן הטל יורד חלש ורק כמה טיפות.

י"ל ששני דברים אלו מרמזים לשני הדוגמאות שהביא רש"י, הדוגמה הראשונה היא על הולכי דרכים, ואז עיקר העצבים והמטרד הוא שיוורד חזק ומפריע להליכתן בדרך, והדוגמה השניה היא מי שבורז מלא יין, שבעיקר מפריע לו כמות הגשם, שיפגום את היין. עוד י"ל מכיון שהשירה היא תוכחת מוסר, כמו שראינו לעיל באונקלוס, יש ללמוד מכאן את צורת התוכחה הראויה, והוא שדברי מוסר ותוכחה צריכים להיאמר כמו הטל, קצת וחלש, כמו הטל שיוורד בנחת ובמשורה, גם בצורה וגם בכמות, וזהו הפירוש למילים "תזל כטל אמרתי", ועל פי זה אפשר להסביר את הפסוק בהושע [פרק י"ד פסוק ו'] "אהיה כטל לישראל, יפרח כשושנה", שהקב"ה אומר שאהיה כמו טל לישראל, שכשאומר להם תוכחה, אומר זאת במידה ובמסורה, וברכות תהיה, שיפרחו כמו שושנה ביופי וברוגע.

פרק ל"ב פסוק ב'

כשעירים

רש"י: לשון רוח סערה, מה הרוחות הללו מחזיקים את העשבים, ומגדלים אותם, אף דברי תורה, מגדלין את לומדיהן.

אפשר לבאר בדרך זו, נתאר לעצמנו ילד קטן הרואה רוחות חזקות נושבות, וחושב לעצמו שהרוחות האלו משברות והורסות את כל הנקרה בדרכם, וכן בעשבים, שהרי הרוח מכופפת אותם כלפי מטה, ומורידה אותם, אך באמת המציאות היא הפוכה, שהם גורמות לעשב להתפתח ולגדול, כמו כן בדברי תורה, שנראה שמחלישות את האדם, שהרי תורה מתשת כוחו של אדם [סנהדרין כ"ו]: וחושב אדם לעצמו שכמו שנחלש בכוחו הפיזי [וכך היא עצת היצר], כמו כן נחלש בכל המובנים, אך האמת היא הפוכה, ואדרבא הוא גודל בכל הבחינות.

פרק ל"ב פסוק י'

ימצאהו בארץ מדבר

י"ל בדרך דרוש, שאם אתה רוצה לדעת מיהו האדם מולך, העצה לכך היא, תמצא אותו בארץ מדבר, במקום ללא שכנים ללא חברים כמו בארץ מדבר, רק הוא בעצמו, ואז תדע מיהו באמת, ללא חששות ממה יאמרו אחרים, כי יש בכל אדם הבדל בין התנהגותו בביתו לבין התנהגותו בבית הכנסת כמו שאומר הרמב"ם [מורה נבוכים ג' נ"ב]: "שויתי ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה ובמעלת הצדיקים, אשר הולכים לפני האלוקים, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו, כדבורו במושב המלך". עוד י"ל למצוא ולהתקרב לה' יתברך, ["ימצאהו" מל" דרשו ה' בהמצאו"], אפשר רק במדבר, במקום ללא מפריעים וללא טרדות, ובמקומות הדומים למדבר.

פרק ל"ב פסוק מ"ה

וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה

רש"י: בשלשה מקומות נאמר בעצם היום הזה, נאמר בנח [בראשית פרק ז', י"ג] בעצם היום הזה בא נח, במראית אורו של יום, לפי שהיו בני דורו אומרים בכך וכך אם אנו מרגישים בו אין אנו מניחין אותו ליכנס בתיבה, ולא עוד אלא אנו נוטלין כשילין וקרדומות ומבקעין את התיבה. אמר הקדוש ברוך הוא הריני מכניסו בחצי היום, וכל מי שיש בידו כח למחות יבא וימחה. במצרים נאמר [שמות פרק י"ב, פסוק נ"א] בעצם היום הזה הוציא ה', לפי שהיו מצרים אומרים בכך וכך אם אנו מרגישים בהם אין אנו מניחים אותם לצאת, ולא עוד אלא אנו נוטלין סיפות וכלי זין והורגין בהם. אמר הקדוש ברוך הוא הריני מוציא בחצי היום וכל מי שיש בו כח למחות יבא וימחה. אף כאן, במיתתו של משה, נאמר בעצם היום הזה, לפי שהיו ישראל אומרים בכך וכך אם אנו מרגישים בו אין אנו מניחין אותו, אדם שהוציאנו ממצרים וקרע לנו את הים והוריד לנו את המן והגיז לנו את השלו והעלה לנו את הבאר ונתן לנו את התורה אין אנו מניחין אותו. אמר הקדוש ברוך הוא הריני מכניסו בחצי היום [ספרי].

רבים מקשים מילא אצל נח יכולים היו למונעו מלהיכנס לתיבה, על ידי שהיו עוצרים בעדו מלהכנס, או שהיו שוברים את התיבה, וממילא לא היה לאן להכנס, וכן במצרים יכולים היו המצרים למנוע בעדם מלצאת, על ידי שהיו עוצרים אותם, אבל אצלנו, איך בני ישראל יכולים למנוע את מיתתו של משה, איך שייך לעצור מיתתו? י"ל שכתוב שה' אמר למשה רבינו שהוא ימות [בפסוק נ'] "כאשר מת אהרון אחיך", וזאת על ידי מיתה המיוחדת שנתאוה לה משה רבינו, כמו שראה אצל אחיו אהרון, כגון קמוץ פיך, עלה על המיטה, ועוד [עיין בפירוש הבא], ממילא בני ישראל חשבו שיוכלו להיות שם, ולמנוע ממנו לעלות על המיטה ולפשוט רגליו, וזהו מדויק בלשון של בני ישראל "אם אנו מרגישים בו, אין אנו מניחין אותו", מניחין מלעשות את כל צורת המיתה המיוחדת הזאת. [ועיין במדבר פרק ל"א פסוק ה' ברש"י].

עוד נקודה יש להאיר בדברי המדרש המובא ברש"י וזה לשון המדרש "אדם שהוציאנו ממצרים וקרע לנו את הים והוריד לנו את המן והגיז לנו את השלו והעלה לנו את הבאר ונתן לנו את התורה אין אנו מניחין אותו", אף על פי שהיו ישראל עם קשה עורף, והתלוננו רבות למשה רבינו, אך ברגע האמת שמשה רבינו עומד למות, כאן הם מתייצבים מול כולם ואומרים את האמת.

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרב הופנר

הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברצון במייל שכתובותו haseforim@gmail.com